

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Vaarala, Heidi; Kyckling, Erja

Title: Pääkirjoitus: Vuonna 2018 - kielistä keskustellaan!

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Kieliverkosto ja kirjoittajat, 2018

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Vaarala, H., & Kyckling, E. (2018). Pääkirjoitus: Vuonna 2018 - kielistä keskustellaan!. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(7). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2018/vuonna-2018-kielista-keskustellaan>

Vuonna 2018 – kielistä keskustellaan!

Julkaistu: 13. joulukuuta 2018 | Kirjoittanut: Heidi Vaarala ja Erja Kyckling

Edessäsi on Kieliverkoston vuoden 2018 viimeinen *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* -verkkolehden numero. On aika katsoa hieman taaksepäin.

Vuonna 2018 kieli puhutti paljon niin kieliasiantuntijoita kuin kansaakin. Isoja teemoja loppuaan kohti kääntyvänä vuotena olivat kielenopetuksen varhentaminen, toisen kotimaisen kielen kokeiluhankkeen kaatuminen, lakiesitys englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta, Lukuliike sekä suomen kielen lautakunnan huoli kansalliskielten asemasta englannin varjossa. Peistä on taitettu puolesta ja vastaan tutkimus- ja sanomalehtiartikkeleissa, blogeissa, mielipidepalstoilla, kommenttikentillä, sosiaalisessa mediassa, televisiossa ja radiossa – kaikilla saa ja pitääkin olla ajatuksia kielistä. (Olemmehan kaikki kielemme puolesta arvioinnin ja kasvatuksen kohteena pienestä pitäen.)

Päätös ensimmäisen vieraan kielen opetuksen varhentamisesta alkamaan ensimmäiseltä luokalta sujui suhteellisen sopuisasti. Tosin ainakin vielä ensimmäisenä kielenä harvoin aloitetaan muuta kieltä kuin englantia Pyykön (2017) selvityksen ehdotuksen vastaisesti. Valmistautuminen varhentamiseen on jo aloitettu Opetushallituksessa, ja katseet kääntyvät ensi vuonna kuntiin: tarvitaanko opettajien täydennyskoulutusta, ja voisivatko kunnat tarjota vaihtoehtoja A1-kieleksi? Opettajat ja opettajankouluttajat ovat heränneet pohdiskelemaan, miten pienten koululaisten into kielenopiskeluun saadaan viriämään ja pysymään yllä.

Toisen kotimaisen kielen kokeiluhanke – tavoitteena siis poistaa toisen kotimaisen kielen (ruotsin) opiskelun pakollisuus perusopetuksesta ja tarjota esimerkiksi venäjää sen tilalle – saikin ensin tuulta alleen. Lausunnonantajat toivat kuitenkin jo varhain esiin kokeilun mahdolliset seuraamukset: ruotsia ei voi ohittaa lukio- eikä korkeakouluopinnoissa, vaan siellä sen opiskelun välttämättömyyteen törmätään joka tapauksessa. Viisi kaupunkia ilmoittautui kokeiluun mukaan, mutta näistä yksi toisensa jälkeen jättäytyi pois kokeilusta osin yllämainitusta syystä, osin siksi, ettei kokeilun aloittamiseksi löytynyt riittävästi oppilaita.

Kansallisen englanninkielisen ylioppilastutkinnon tuominen osaksi suomalaista lukiokoulutusta jätti jälkeensä ihmetystä. Opettajajärjestöt toivat esiin sen, että meillähän on jo englanninkielinen ylioppilastutkinto (IB). Isoimmista kaupungeista on kaikissa IB-lukiot, joissa opinnot voi suorittaa englanniksi. Mihin siis erillistä englanninkielistä ylioppilastutkintoa vielä tarvitaan? Tutkinnon tarpeellisuutta on puollettu sillä, että ulkomailta tulevien työntekijöiden ja paluumuuttajaperheiden jälkeläiset tarvitsevat tällaista tutkintoa, etenkin jos IB-lukio osoittautuu heille liian haasteelliseksi opinahjoksi. Hallitus on marraskuussa antanut eduskunnalle asiaa koskevan lakiesityksen (<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2018/20180235#idp446189648>).

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten ohella myös äidinkielen taito, etenkin lukutaito, on saanut paljon mediahuomiota – ja hyvä niin! Syyskuussa 2018 Lukutaitofoorumi lanseerasi linjaustensa myötä Lukuliikkeen, jonka nimissä kouluissa on järjestetty esimerkiksi kirjailijavierailuja ja erilaisia lukutempauksia. On kuitenkin syytä huomata, että lukeminen on isojen muutosten keskellä. Onko myös ruudulta lukeminen tai äänikirjojen kuunteleminen lukemista? Onko silmäilevä lukeminen lukemista? Onko pelien tai liikkuvan kuvan ”lukeminen” lukemista? Onko englanniksi lukeminen lukemista? Lukevatko pojat sittenkin? Tulevaisuuden lukemisen suunta on kohti muutosta.

Suomen kielen lautakunta julkaisi lokakuun lopulla kannanoton (https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/suomi_tarvits_ee_pikaisesti_kansallisen_kielipoliittisen_ohjelman), jossa se ilmaisi huolensa kansalliskielten asemasta. Niihin näyttää kohdistuvan vakava uhka. Lautakunta vaati valtiovaltalta pikaisia toimia kokonaisvaltaisen valtakunnallisen kielipoliittisen ohjelman laatimiseksi. Etenkin suomen kielen käyttö tieteen ja koulutuksen kielenä on lautakunnan mukaan vähenemässä huolestuttavasti. Esimerkiksi useissa Helsingin kahviloissa ja ravintoloissa ei enää saa palvelua suomeksi (ja kahvikin on ylihinnoiteltua). Kannanotto viritti runsaasti keskustelua puolesta ja vastaan. Se sai tutkijat (<https://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitus/Monikielisyyden-tukemista-vastakkainasettelun-sijaan/1286257>) korostamaan myös monikielisyyden merkitystä. Tutkimustulokset monikielisestä opetuksesta osoittavat, että kaksikielisessä opetuksessa sekä kohdekielen osaaminen että opetussisältöjen hallinta paranevat. Lisäksi peräänkuulutettiin opettajien perehdyttämistä kielitietoiseen pedagogiikkaan. Helsingissä on kahvia juotu aiemminkin monella kielellä.

Varhentamista käsitellään tässä numerossa kolmessa artikkelissa. Kristiina Skinnari pohtii sitä, millä tavoin kuntien valmiudet järjestää varhaista toisen tai vieraan kielen opetusta vaihtelevat. Skinnarin artikkeli pohjautuu hänen ja Sannina Sjöbergin tekemään, vastikään julkaistuun selvitykseen. Karoliina Inha ja Ari Huhta tarkastelevat artikkelissaan sitä, miten tytöt ja pojat suhtautuvat englannin opetukseen, miten he käyttävät kieltä vapaa-ajallaan ja mitä he oppivat ensimmäisen puolen vuoden aikana. Alustavat tulokset ovat hyvin kiinnostavia! Kolmas varhentamiseen liittyvä artikkeli palvelee mainiosti opettajien arkista työtä. Uuden IKI-hankkeen tutkijat Tea Kangasvieri ja Josephine Moate antavat artikkelissaan käytännön vinkkejä varhaisen kielenopetuksen toteuttamiseen – lue, helpotat työtäsi.

Kieliverkoston verkkolehdeissä julkaistaan toisinaan myös artikkeleita, jotka pohjautuvat opinnäytetöihin. Saara Tikkakoski tutkailee globaalin englannin ja englannin eri varianttien opetusta, johon toki opetussuunnitelma kehottaa, mutta mihin opettajat eivät aina repeä. Tikkakosken artikkeli pohjautuu hänen tuoreeseen maisterintutkielmaansa. Tätä seuraava artikkeli taas pohjautuu vasta väitelleen Miia Konttisen väitöstutkimukseen. Konttinen nostaa kissan pöydälle ja esittelee, millaisia haasteita kansainvälisiin maisteriohjelmiin sisältyy. Riittääkö opiskelijoiden englannin kielen taito maisteriohjelman suorittamiseen? Kuinka kauan maisteriopintoihin kuluu aikaa? Millaista opetusta maisteriohjelmissä saa? Näyttää siltä, että maisteriopiskelijoiden viestintä- ja kieliosaaminen on tärkeää sekä opiskelujen aikana että sen jälkeen töitä haettaessa.

Onkin tärkeää, että viestintä- ja kieliosaamista pääsee kerryttämään jo opiskelujen aikana, esimerkiksi korkeakoulussa ja muillakin kielillä kuin äidinkielellään. Judit Háhn on aktiivisesti jo vuosien ajan kehittänyt kursseja, joilla korkeakouluopiskelijat voivat etäyhteyden ja

videokonferenssien avulla harjoitella tärkeitä työelämätaitoja yhdessä muiden eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Hahn kuvaa artikkelissaan, mitä kaikkea tällaisissa projekteissa täytyy ottaa huomioon ja miten innostavaa tällainen opetus voi olla!

Verkkolehden viimeisessä artikkelissa Niina Kekki ja Hanna Jokela Turun yliopistosta esittelevät hanketta, jossa edistyneiden suomen kielen oppijoiden/käyttäjien jo erinomaista suomen kielen taitoa pyritään kehittämään entisestään. Täsmäopetuksella tuetaan työmarkkinoille pääsyä ja autetaan kielenkäyttäjää kehittämään itsenäistä oppimistaan.

Lopuksi vielä mainittakoon, että Kieliverkoston ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen järjestämä yhdeksäs Kari Sajavaara -muistoluento pidetään perjantaina 18. tammikuuta 2019 klo 12.00–14.30 Jyväskylän yliopistolla, Seminariumin vanhassa juhlasalissa S212. Apulaisprofessori Dorte Lønsmann (Copenhagen Business School) käsittelee luennossaan kielen roolia ja työelämän kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta teollisuustyöpaikoilla. Luennon otsikko on *Language and work in transnational settings: Policies and practices*. Luentoa kommentoi medialogian professori Daniel Perrin (Zürich University of Applied Sciences), joka on tutkinut muun muassa kirjoittamista ja journalistien työprosesseja. Tervetuloa, ilmoittauduthan (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/toiminta/kieliverkostossa-tapahtuu/kari-sajavaara-muistoluento-2019>)! Luentoa voi seurata myös etäyhteydellä, jolloin ilmoittautumista ei tarvita.

Kieliverkoston ensi vuoden teema on kielitietoinen ammatillinen koulutus. Aloitamme teemavuoden vierailamalla opettajajärjestöjen edustajien kanssa Opetushallituksessa. Tapaamisen tavoitteena on keskustella ammatillisen koulutuksen reformista ja ajankohtaisista asioista liittyen kielikoulutukseen toisella asteella. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* -lehden helmikuun numero on omistettu ammatilliselle koulutukselle, mutta aihetta tullaan käsittelemään lehdessä myös pitkin tulevaa vuotta.

Kieliverkosto toivottaa kaikille lukijoilleen rauhallisen rentouttavaa joulunaikaa ja inspiroivaa uutta vuotta! (<https://www.youtube.com/watch?v=wQSM2vZ9yW8>)

Heidi Vaarala on Kieliverkoston yliopistotutkija ja projektitutkija Erja Kyckling koordinoi Kieliverkostoa.

Artikkeliin viittaaminen

Vaarala, H. & Kyckling, E. (2018). Vuonna 2018 – kielistä keskustellaan!. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(7). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2018/vuonna-2018-kielista-keskustellaan> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2018/vuonna-2018-kielista-keskustellaan>)